

Trekk <sup>fra</sup> av klubbvesenets historie.  
+++++

Vi kaller våre ~~klubber~~<sup>os</sup> Rotary-klubber.

Hvad Rotary er hører vi meget om. Hvad en klubb er, hører vi <sup>2</sup>lie om. Det har interessert meg å søke opprinnelsen til begrepet klubb.

I en avhandling av engelskmannen W.B.Hextall har jeg funnet endel opplysninger.

Den første som skriver om klubber og deres opprinnelse sier han er den engelske forfatter og journalist Joseph Addison som levet fra 1672 til 1719. Addison var stifter og medarbeider i de eldste tidsskrifter "The Tatler" og "The Spectator". I dette sistnevnte tidsskrifts nr.9 skriver Addison:  
" Når noen menn finner, at de er enige på ett eller annet område - om det er aldrig så trivielt - etablerer de seg i ett slags broderskap og møtes en eller to ganger i uken for å feire en så fantastisk likhet seg imellem."

Dette blev skrevet i 1711. Betegnelsen klubb kan imidlertid følges adskillig lenger tilbake i tiden. Vi finner det da skrevet Clubbe, og det sies å betegne et samfund, som har sitt tilhold i et vertshus eller <sup>en</sup> skjenkestue.

Omkring 1700, finner vi klubb anvendt på det vi idag kaller bygdelag. Innflyttere til London søkte sammen og dannet lag hvor de kunne møte sambygdinger. Vi finner de forskjellige engelske grevskapers navne med tilføielsen klubb. Her har likheten bestått i den felles tilknytning til hjembygden, og samværet her har öiensynlig omfattet både fornöielser og alvorligere sysler. Det foreligger flere opptegnelser



om disse klubbers nærvar ved gudstjenester.

Felles for de forskjellige klubber var den engelske sans for tradisjon. Det skulle føres nøiagtige lister over medlemmerne og protokoll over stedfundne sammenkomster. Dette gir eftertiden anledning til å følge dette klubbvesens utvikling i de forløpne 2 a 300 år. Det gir oss et innblikk i våre forjengeres mentalitet, og for Englands vedkommende i deres sans for humor. "Merry old England" er intet tomt begrep.

Selve navnet klubb antas å være utledet av det saxiske ord Cleofon, som betyr å dividere eller dele. Det antas å sikte til det felles grunnlag for alle klubber - at omkostningerne ved sammenkomstene skulle deles på medlemmerne. ~~Ordet blev opprinnelig skrevet Clubbe.~~

I London eksisterte <sup>i 1748</sup> 31 klubber og tallet steg hurtig. *Ca. 1800* er det registrert 138 klubber og det dreier seg for begge talls vedkommende kun om klubber, hvis vedtekter og protokoller helt eller delvis er bevart. I disse vedtekter og protokoller finnes trekk av interesse. De viser ikke bare en gryende, men snarere en demonstrativ demokratisk innstilling.

Det fremgår av vedtekter og medlemfortegnelser, at klubberne var åpne for alle uten persons anseelse. Man finner representanter for det regjerende kongehus, for adelen og for mannen på gaten. Medlemskontingenten var meget lav. I en av disse klubbprotokoller finner vi beretning om hvordan denne klasseblanding forløp. Klubben het opprinnelig "Robin Hood club". Blant medlemmerne var det fremragende kunstnere, som underholdt med sang, musik og foredrag. I memoirlitteraturen forekommer sterkt rosende uttalelser om denne klubben og besøkene der. Kontingenten var 6 pence, og det utviklet seg til en meget <sup>Velstående</sup> bannet forsamling. Kondisjonerte medlemmer klaget til styret over, at de var utsatt for lommetyverier under sitt



nærvar i klubben. Styret fant dette beklagelig men nektet å forhøie kontingenten, og lommetyverierne fortsatte.

Da besluttet styret å forandre vedtekterne og gi klubben et nytt navn. Den fikk navnet "The robbing club" og medlemskapet blev betinget av, at man enten selv var blitt bestjålet eller at man hadde bestjålet et annet klubbmedlem. Også  
 x / etter denne vedtektsforandring fortsatte klubben å være en av medlemmerne høit skattet klubb. | |

En annen klubb som het "The kicking club" hadde også ganske egenartede vedtekter. For å bli medlem måtte man i vidners nærvar ha sparket til en fremmed mann på gaten. Hvis man nektet å gjøre det, måtte man betale en flaske fransk rødvin i mulkt. I protokollen finner vi beretning om en engelsk adelsmann Philip, Duke of Wharton, som hadde betalt 8 flasker i mulkt fordi han ikke likte ansiktet på dem han skulle sparke.

I sitt 9 de forsök var han så uheldig å sparke en ung sakfører, som trakk korden og sammen med sine venner gikk til angrep på Duke of Wharton og hans klubbkamerater. Duke of Wharton flyktet fra valplassen og hans to klubbkamerater blev ille tilredt. Saken fikk et alvorligt efterspill som beklages i protokollen.

Av andre klubber hvor en bestemt mentalitet var grunnlag for fellesskapet kan nevnes "The Humbug Club". I humbugklubben var der et bestemt opptagelsesritual. Recipienden blev fört inn med bind for öinene og ledet opp på et stilads, som endte i en plattform - en fot i kvadrat og 10 fot höit. Ved foten av stillaset var dommerne plassert med sorte masker og skjegg som rakk tilkness. Når recipienden var kommet opp på plattformen, blev bindet plutselig revet fra hans öine, hvilket uten unntagelse resulterte i, at han fallt ned. Derefter kom selve opptagelsen, som bestod i, at 2 recipiender blev plasert



rett overfor hverandre på 2 stoler og hisset opp mot hverandre på enhver måte, spesielt ved løgnaktige påstande om hvad de hadde uttalt om hverandre. Det resulterte i krangel mellom de to, men først når denne krangel hadde utviklet seg til slagsmål, ansåes de ~~som~~ kvalifisert som medlemmer.

I "Lumber Troop<sup>er</sup> club", hvor den verdensberømte karikaturtegneren William Hogarth var medlem, er det en historisk episode, som danner bakgrunn. I begynnelsen av det 18de århundrede blev det i London søkt opprettet et frikorps eller ordensvern med byens beskyttelse som formål. De som meldte seg til dette korpset var imidlertid av en slik kvalitet, at byens autoriteter ikke fant det forsvarlig å utruste en eneste en av dem med krutt og kuler. Klubbens formål var derfor å utsette medlemmerne for kruttlukt og smell uten forutgående varsel. 2-3.

Så har vi en rekke klubber, hvor fysisk egenart representerer fellesskapet. Vi har "The no-nose-club" eller "The flat nose club". I de næseløses klubbs protokoll finner vi bestemmelse om, at grisehode, som var klubbens festrett, skulle serveres med avskåret ~~næse~~ <sup>taue</sup>. "The ugly face club" synes å ha vært en sjarmerende forsamling. Her finner vi i protokollen beskrivelse av hver enkelt recipiend og hans kvalifikasjoner. Jeg skal referere etpar slike beskrivelser. Arkitekt John Wood fra Liverpool: Gråstensfarvet hud. En stor gevekst i kvistetassen. Grove furer i ansiktet. Skillpaddeøine. Fyrtårnlignende næse. Vildt smil. Ansiktet meget likt en grevling. Vel kvalifisert som medlem. Elias Ashmole: Gusten hud. En forferdelig næse som springer ut fra ansiktet som en kamelpukkel. Blodsprengete kinder. Tykke leper. Et sjeldent stykt smil. Vel kvalifisert som medlem. I denne klubben måtte man betale en stor mulkt, hvis man giftet seg. Det blev oppfattet som en fornærmelse



4. mot klubben og dens medlemmer.

De gjerrige hadde også sin klubb, "The split Farthing club". Her var kropsvekten avgjørende for medlemskap. Det måtte være minst mulig kjøtt på bena, og en av reglerne var, at ingen måtte møte i klubben i klær, hvor det opprinnelige mønster i tøiet fremdeles var synligt..

5 I "Samson club" var det de fysiske krefter som gav medlemskap og moro.

Det er ganske åpenbart, at vertshusholderne har hatt megen glede av disse klubbene. Det foreligger regnskap over fortæringen i ~~xxxx~~ en av dem som het "Evighetsklubben" over en 50 årsperiode. Der blev røkt 50 tons tobak og drukket 30.000 tønner öl, 1000 piper portvin, 200 tønner brennevin samt megen annen spiritusosa. I en annen klubb hadde man som emblem en sol, en måne og en lykt. Det har vært grublet meget over, hvad dette emblem skulle bety, og forskere har funnet ut, at her måtte man ha med dypsindige astrologiske symboler å gjøre. En forsker av mere praktisk tilsnitt tok imidlertid for seg klubbens protokoller og dividerte den anførte fortæring av alkohol på et møte over de møtende medlemmer. Han kom til det resultat, at ingen av deltagerne hadde den ringeste sjanse til å finne tilbake til sine respektive hjem uten at solen, månen eller lykten opplyste deres vei.

Som en fellesnevner for klubblivet i hine dager har jeg en tegning, som viser den glade alkoholiske stemning. | G. |

8 "Odd fellows" må ikke forveksles med Odd Fellow Ordænen, som er av langt senere datum. Det var imidlertid, <sup>ikke</sup> bare humor og skoi, som bragte menn sammen i klubber i det tidsrum, som jeg fortrinsvis har beskjeftiget meg med. Det var politiske klubber og det var klubbliqrende samfund som Societies, Ordener og Loger med spesielle formål. Det er imidlertid av interesse å konstatere at fremstående medlemmer av disse høitidelige Societies, Ordener og



er å finne blant de humoristiske klubbers medlemmer, hvor de har vært med på en karikatur av sine egne samfunns gamle tradisjoner, ceremonier og samfunnsformer. De har hatt evnen til å more seg over seg selv. Noe av denne evne har overlevet til vår tid. Vi har studenterordener som "Griseordenen" og "Det sorte fårs ridderskap".

Jeg kjenner en klubb i Stockholm, som heter "Pygmeklubben" og hvor en lengde på 2 meter på strömpelesten er betingelse for medlemskap. Den lengste er formann. Han er tilfeldigvis forsikringsmann og besøker Trondhjem hvert år. Han er 2 meter og 8 cm. og jeg har et svare bråk med å få brettet ham inn i bilen, når vi skal på sightseeing. For noen år siden hadde jeg kontakt med en gutteklubb her i byen, hvor betingelse for medlemskap var, at man hadde knust en gatelykt eller slått falsk brannalarm. Idag er klubber med, <sup>utallige</sup> varierende formålspredt som sand over alle siviliserte samfund. Vi Rotarianere er blant dem og det kan ligge nær å spørre: Har våre rotaryklubber noen tilknytning til klubberne i "merry old England". Joseph Addisons definisjon av en klubb kan også anvendes på en Rotayklubb. "Når noen menn finner ut at de er enige på ett eller annet område, etablerer de seg i en klubb". Den fantastiske likhet mellem rotarianere skulle da være tilrettelagt og definert i våre lover og i våre <sup>og</sup> bjergprekenhöie etiske idealer fra "Service above self" frem til "The four way test". Vi vedkjenner oss og finner uttrykk for dette fellesskap ved å spise litt sammen en halv time i uken og underholde hverandre den nestfølgende halve time. Så holder vi store årsmöter, hvor vi spiser mere og underholder hverandre lengere.

Sansen for humor er felleseie for rotarianere. Vi forsømmer ingen sjanse for en god latter under vårt samvær. Latter er ifölge psykologernes påstand et overskuddsfenomen. Vi er overskudds-



mennesker. Men det blir allikevel noe forskjell tilbake mellom våre rotaryklubber og klubbene fra 1700 tallet. Der var medlemmerne selv i sin egenart den uuttømmelige kilde til humor. De hadde det morsomt på egen bekostning. Vi setter mere pris på å more oss over andre eller noe annet. Hva kommer det av? Er vi ikke så morsomme lenger som de var, eller er alkoholen den eneste katalysator for selvironi, slik at man bare i alkoholrus får oppleve det morsomme eller egenartede ved seg selv?

Nobelpristageren i litteratur i 1957, Albert Camus synes å mene det. Han lar sin hovedperson, Jean Babbitte, i boken "Fallet" være helt alene med alkoholen, og i det selskap lar han ham få se det egenartede ved seg selv. Han sender ikke sin Johannes ut i ørkenen for å spise gresshopper, men lar ham reise til en havnekneipe i Holland for å drikke hollansk genever. Sammen med geneveren ser Johannes tilbake på sitt tidligere liv som fremstående advokat og dommer i Paris ombrust av sine medmenneskers beundring og trygt forankret i sin egen selvbeundring.

Geneveren hjelper ham til å se hvorfor han flyktet fra all denne beundring. Han hadde hørt en latter, ikke en støiende og stor latter, men en lav og lun latter. Første gang han hørte den, var en aften i Paris, da han spaserte hjem fra et selskap. Da han passerte en av broene over Seinen, så han en liten, sortklædt kvinne stå ved rakkverket. Intet uvanlig syn i Paris, men allikevel et syn som gir visse ubehagelige assosiasjoner. Da han hadde passert broen, hørte han et plask og et skrik. Det var surt og kallt og han fortsatte sin vei. Det var da han hørte latteren første gang. Siden hørte han den igjen, og den løsnet hans solide anker-



feste. Han fölte trang til å skifte ankerplass. Han ville bort fra disse moderne menneskene, hvis liv - som han sier - forløp med å lese aviser og bedrive hor. Han fant en ny anker plass i havnekneipen og geneveren. Men han kom ikke ~~bare~~<sup>bort</sup> fra seg selv, latteren fulgte ham. I denne havnekneipen lar Albert Camus sin Johannes skape en syntese av fransk esprit og hollansk sprit, som gjorde ham verdig til Nobelprisen i litteratur. Absurdisme ~~er~~<sup>kalles</sup> den åndsretning, som Albert Camus representerer. Den forneker i likhet med Jean Paul Sartres existensialisme enhver realitet i trosforestillinger og idealer. Vi er frie - vi står ikke til ansvar for noen. Vi födes, lever og dör - det er det hele.

Albert Camus har i midlertid i sine skuespill og böker påvist, hvor utryddelig det absurde - trosforestillingerne og idealerne - er i menneskers sind. De er der, de eksisterer, selvom man ved hjelp av sin forstand hverken kan definere eller begrunne dem.

Det er en forskjell på den barmhjertige samaritan og de, som passerte foran ham og lot den sårede bli liggende. Den forskjell kan ikke oppheves av vår forstand. Det er noe i oss, som ler ~~av~~ av oss, hvis vi forsöker å oppheve den forskjellen.

I vår tid er vi nådd så langt på det fysiske plan, at vi har evnen til å utrydde menneskeheten, og vi er på det psykiske plan på vei mot teorier, som tar sikte på å utrydde mennesket.

Det er ikke bare på det fysiske plan vi öiner en avgrund.

*Det menneskelige*

Vi mennesker er ikke så morsomme lenger som menneskene var i "merry old England". Det er rimelig, at vi söker noe annet og andre å le av enn oss selv.



Da Paul Harris for vel 50 år siden fikk istand den lille klubben i Chicago, som blev til Rotary International, kjøpte han medlemmer ved å forespeile dem økonomisk vinning. Han sa til sin skredder: Bli med i klubben, så vil alle medlemmerne komme til å sy sine klær hos deg. Og skredderen blev med. Det var ingen annen fantastisk likhet mellem den første klubbens medlemmer end at de alle ville tjene mest mulig penger. Den likheten tror jeg vi også kan vedkjenne oss. Vi vil alle ha det best mulig ~~materiell~~ materiell. Det var imidlertid ikke Paul Harris' hensikt, at hans klubb skulle tjene det formål. Han mente noe annet med Rotary. Jeg har hørt ham selv fortelle hvad han mente. I 1934 var jeg gjest i 3 dager i hans beskedne hjem utenfor Chicago. Han trodde på vennskap mellem menn, og han trodde, at vennskap kunne fremmes ved personligt bekjennssksp. Det var før den siste verdenskrigen og før atomalderen, at han trodde på vennskap og samfølelse mellem mennesker. Rotary overlevet verdenskrigen og lever videre i atom alderen. Det er andre som trods allt har tatt hans tro i arv. Rotary er en spe tone i verdenskonserten idag, men den er der, og det er vår oppgave som rotarianere å gjøre den untryddelig.